

Politik Bilim

ARGE'nin uluslararasılaşması (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

'OECD Science, Technology and Industry Outlook 2006'da yer alan 1995 ve 2003'e ait, ARGE'nin uluslararasılaşması ile ilgili gösterge rakamları karşılaştırıldığında, yabancı firmaların kontrolündeki ARGE harcamalarının, İspanya ve Türkiye hariç, bütün OECD ülkelerinde gerçekten önemli ölçüde arttığı görülüyor. Örneğin, seçilen 13 OECD ülkesinde, 1995'te, satın alma gücü paritesine göre 33,9 milyar ABD Dolar'ı olan yabancı firmaların kontrolündeki toplam ARGE harcamaları, 2003'te 70,6 milyar Dolar'a çıkmış.

1995'teki harcamanın %51,7'si ABD'de; %12,8'i Birleşik Krallık'ta; %10,0'ı Almanya'da; %8,7'si Fransa'da; %5,8'i'si Kanada'da; %2,2'si Japonya'da yapılmış. Kalan %8,9 ise, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Macaristan, İrlanda, Polonya, Hollanda ve İsveç arasında dağılmış... 2003'teki harcamanın ise, %41,8'i ABD'de; %14,3'ü Almanya'da; %13,9'u Birleşik Krallık'ta; %7,7'si Fransa'da; %5,2'si Japonya'da; %4,9'u Kanada'da yapılmış. Kalan %12,3 ise diğer yedi ülke arasında dağılmış...

Demek ki, yabancı ARGE yatırımları, daha çok, gelişmiş ülkelerde yer almış; asıl artış da o ülkelerde olmuş. Değişen sâdece kendi aralarındaki dağılım... Örneğin, ABD'ye düşen pay, değer olarak, 1995'te 17,53 milyar ABD Doları iken, 2003'te 29,51 milyar Dolar'a çıkmış; ama, oransal olarak % 51,7'den %41,8'e gerilemiş. Almanya'da ise, hem değer (3,39 milyar Dolar'dan 10,1 milyar Dolar'a) hem de oransal olarak artış var (%10'dan 14,3'e).

Yabancı kontrolündeki en yüksek ARGE harcamasının da dünyanın en gelişkin ekonomisi olan ABD'de yapıldığı görülüyor. Buna karşılık ABD firmaları da, aynı yayından öğrendiğimize göre, 1995'te, yabancı ülkelerde toplam 12,582 milyar Dolar; 2003'te ise, 22,328 milyar Dolar tutarında ARGE harcaması yapmışlar; bu harcamaların, örneğin 2003'te, %11'i Kanada'da; %61,5'i AB'nin ilk 15 üye ülkesinde; %7,4'ü Japonya'da; %1,9'u ise Avustralya'da yapılmış. Yâni, ABD firmalarının yabancı ülkelerdeki ARGE harcamalarının %81,8'i gelişmiş ülkelerde gerçekleşmiş. Kalan %18,2'nin içinde Çin ve Brezilya gibi yükselen ekonomiler başı çekiyor. Çin'in payı %2,5; Brezilya'nınki ise, %1,5. Türkiye'nin payına düşen "kabil-i ihmal"!..

Firmalar yabancı bir ülkede ARGE yatırımı yapmayı seçerken hangi faktörleri dikkate alıyorlar; bunu açıklayan bir çalışmanın sonuçlarına da anılan yayında yer verilmiş. Bu sonuçlar incelendiğinde, **gelişmiş ülkelerin** seçilmesinde rol oynayan en önemli faktörün, gidilen ülkedeki **'kaliteli ARGE personelinin varlığı'** olduğu görülüyor. Bunu, önem sırasına göre, şu faktörler tâkip ediyor: Fikrî mülkiyetin korunması; üniversitelerin varlığı; üniversitelerle işbirliği imkânları; ülkenin büyüme potansiyeli; fikrî mülkiyet sahipliği (gidilen ülkenin patent sayısı vb.); yapılacak ARGE'nin firmanın satışlarına destek olması; daha az kısıtlama; vergi avantajı; ihracat desteği; düşük ARGE mâliyeti; yeni iş yaratma imkânları; ve en önemsizi de, yasalarla konmuş önkoşullar.

Gelişmekte olan ya da Çin, Hindistan ve Brezilya gibi yükselen ekonomilerdeki yabancı ARGE yatırımlarında rol oynayan faktörler incelendiğinde ise, önem sıralaması şöyle olmuş: Ülkenin büyüme potansiyeli; **kaliteli ARGE personelinin varlığı**; yapılacak ARGE'nin firmanın satışlarına destek olması; fikrî mülkiyetin korunması; fikrî mülkiyet sahipliği; düşük ARGE mâliyeti; üniversitelerle işbirliği imkânları; üniversitelerin varlığı; daha az kısıtlama; ihracat desteği; yeni iş yaratma imkânları; vergi avantajı; ve yasalarla konmuş önkoşullar.

Görüldüğü gibi, gelişmekte olan ya da yükselen ekonomilerin seçiminde de, düşük ARGE maliyetinden çok, 'ülkenin büyüme potansiyeli', 'ARGE yeteneği' ve 'üniversitelerle işbirliği imkânları' gibi faktörler belirleyici olmuş. Şu cümle araştırmanın sonucunu çok iyi özetliyor: *"Hayretle görülmüştür ki, yükselen ekonomilerdeki yabancı ARGE yatırımları için de, düşük mâliyetler değil, gelişmiş ekonomilerdeki yatırımlarda belirleyici olan, aynı üç faktör önemli olmaktadır."* Bu tespitleri, gelecek hafta Türkiye açısından birlikte yorumlarız.

CBT, 19 Ocak 2007